

ALMANYA'DAKİ ÜÇÜNCÜ KUŞAK TÜRK GENÇLERİNİN ALGILADIKLARI ANNE- BABA TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

*Prof.Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Almanya'da yaşayan ve çoğunluğu 15-20 yaşlarında olan üçüncü kuşak Türk asıllı gençlerin algıladıkları anne-baba tutumlarını incelemektir. Araştırma 2002, Haziran ve Temmuz aylarında Essen' de yaşayan 448 genç üzerinde yapılmıştır. Katılımcıların % 61' i annelerini, % 53' ü babalarını otoriter tutumlu olarak değerlendirmektedirler. Katılımcıların yaşı büyüdükçe anne ve babalarını daha demokratik olarak değerlendirmektedirler. Katılımcıların neredeyse yarısı hem annelerini hem de babalarını, otoriter tutumlu olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların anne ve baba tutumlarını değerlendirmeleri, Alman vatandaşı olup olmamalarına, aileleri ile birlikte olup olmamalarına, anne ve babalarının eğitim seviyelerine, çalışıp çalışmamalarına, okula devam etme sürelerine, Almanca bilme seviyelerine göre incelenmiş ve sonuçlar tartışılmıştır. Son olarak yurt dışında yaşayan Türk gençliğinin rehberlik ihtiyacına değinilerek önerilere yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Almanya'daki Türk gençliği, anne-baba tutumu.

SUMMARY

This study deals with the relations between parents attituded by Turkish youths of the 15-20 age group living in Germany and their general problems. The research were made on the 448 Turkish youths who live in Essen, Germany, in June to July 2002, % 61 percents of adolescents perceived their mothers authoritarian and %53 percents of adolescents perceived their fathers authoritarian. Aproximetly half of the adolescents percieved their mothers and fathers as authoritarian. The results were discussed according to their gender, their education level length of their residence in Germany, their level of German

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

fluency. At the end of this article, it was mention about Turkish youth who live in Germany need guidance and counseling services.

Key words : Turkish Youths in Germany, child-care attitudes, parent attitudes.

GİRİŞ

Türklerin Almanya'ya işçi olarak gelmesi 1960'larda başlar. Türkiye ile Almanya arasındaki ilk işçi alım sözleşmesi 30 Ekim 1961 tarihinde imzalanmıştır. O tarihten bu yana Almanya'daki Türk nüfusu sürekli artış içindedir. 2002 yılında Almanya'nın nüfusu 82 milyon olarak tahmin edilmekteydi. Bu nüfusun, 2002 yılında Alman vatandaşı olan 500 bin Türk'le birlikte yaklaşık 2.5 milyonu Türk'tür. Almanya'daki Türklerin %32'si 18 yaşın altındadır. Yaklaşık olarak %71'i de 35 yaşın altındadır. Bugün Almanya'da yaşayan Türk çocuk ve gençlerinin çoğu Almanya doğumludur (Goldenberg, 2000: 9).

Almanya'daki öğrenci sayısı 10.146.900'dur. Yabancı öğrenciler tam olarak 950.7000 kişidir. Türk öğrenciler ise 403.600 kişi ile bütün yabancı öğrencilerin %42.5'ini oluşturmaktadır. Almanya'daki bütün öğrencilerin %4'ü Türk öğrencilerdir (Özdemir, 1999:28).

Türkler her eyalette eşit şekilde dağılmadığı için çoğu okulda hiç Türk öğrenci bulunmazken, Türklerin yoğun yaşadıkları bölgelerde de bazı okullarda Türk öğrenci sayısı yarıdan fazla olabilmektedir.

Almanya eyaletlere ayrılarak yönetilen bir ülkedir. 16 eyaletin bulunduğu Almanya'da yabancı nüfusun en yoğun yaşadığı eyalet Kuzey Ren Vestfalya'dır, (KRV). Almanya'daki 7.5 milyon yabancının 2 milyonu bu eyalette yaşamaktadır. Nüfusu yaklaşık 18 milyon olan KRV eyaletindeki Türklerin sayısı 715 bindir.

Bu eyaletteki Türk nüfusunun %34'ü 18-30 yaşlar arasındadır. 13.12.1997 tarihi itibarıyla bu sayı 199.887 olarak bildirilmektedir (Goldenberg, 2000:14).

Kuzey Ren Vestfalya'daki Türk öğrencilerin 1999 yılı itibarıyla sayısı 148.160'dır. Bu eyaletteki toplam öğrencilerin %6.5'ini Türk çocuk ve gençleri oluşturmaktadır.

Almanya'da yaşayan Türkler veya Türkiyeliler Alman vatandaşı olsun olmasın yaşadıkları ülkenin dilini yeterince bilememekten, işsizlikten, ekonomik sıkıntılardan veya Alman toplumuna şu ya da bu sebeple uyum

sağlayamamaktan dolayı sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bireylerin, özellikle gençlerin yaşadıkları sorunların bir başka sebebi de anne ve babalarının onlara karşı tutumları ile ilgilidir. Geleneksel Türk toplumunda ailede anne-baba çocuk ilişkileri çok yoğundur.

Bazı anne-babadan çocuğa yönelik aşırı himaye veya baskı ve kontrol görebilir. Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların gösterdikleri tepkiler arasında ilişki arayan araştırmalar demokratik tutum ve otoriter tutum gibi iki farklı anne-baba tutumu üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Çocuklarına karşı demokratik tutum gösteren anne-babalar onları ayrı birey olarak kabul edip, değer verirler ve bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik ederler. Demokratik biçimde davranan anne-baba çocuğuna insan olarak saygı gösterir ve gelişim düzeyine göre uygun davranışlar göstermesi için zemin hazırlar. Çocuğa aile içinde eşit haklar tanınmıştır. Çocuğun ihtiyaçları karşılanır ve ona karşılıksız sevgi gösterilir. Demokratik davranan anne-babalar eğitimde ödül ve cezayı akıllı bir biçimde kullanarak çocuklarının davranışlarını kontrol ederler ve onların davranışları ile ilgili sağlıklı beklentilere sahiptirler (Sprinthall ve Collins, 1984:218).

Otoriter tutum gösteren anne-baba çocuğun davranışlarına standartlar koyar. Anne-baba sözlerinin doğru olarak kabul edilmesi gerektiğine inanır. Otoriter ailelerde ebeveyn sert, titiz ve kontrollüdür. Çocuklara otoriteye saygılı olmaları öğretilir, (Sprinthall and Collins, 1984:217). Otoriter tutumla yetişen çocuklar esnek düşünmeyen, duygusal açıdan katı davranan çocuklardır. Bu düşünce yapısı kişiyi çevresine karşı yabancılaştırır ve otoriter tutumla yetişenler kendine benzeyen, kendisi gibi düşünen insanlarla daha rahat anlaşılabilir (Daresh, 1978:479).

Almanya'da yaşayan Türk ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının nasıl olduğu, bu tutumların Almanya'da kalış süreleri ile veya anne-babanın eğitimleri ile değişip değişmediği gibi sorular merak konusudur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Almanya'da yaşayan ve çoğunluğu 15-20 yaşlarında olan üçüncü kuşak Türk asıllı gençlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının incelemektir.

Araştırmada aşağıdaki soruların cevabı aranmıştır.

1. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumları nedir? Bu algılanan tutumlar katılımcıların yaşlarına, cinsiyetlerine, Alman vatandaşı olup olmamalarına, aileleri ile birlikte yaşayıp yaşamamalarına, annelerinin ve

babalarının eğitimlerine, çalışıp çalışmamalarına, kaç yıl okula gittiklerine, Almanca bilme düzeylerine göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İlişkisel tarama; araştırılacak konuda değişkenler arasındaki birlikte olan değişimleri ve bu değişimlerin miktarını belirlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 1991: 77-81).

Örneklem

Araştırma örneklemin %95'i 2002 Haziran ve Temmuz aylarında Almanya'nın Essen şehri ve civarındaki okullarda sekizinci ve daha üst sınıflarda okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklemin diğer %5'i okul dışındaki gençlerdir. Araştırma bir Realschule, üç Hauptschule, beş Gymnasium ve sekiz Gesamtschule'nin yanında Essen Üniversitesinde okuyan Türk gençlerle gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada üç veri toplama aracı kullanılmıştır.

Bireysel Bilgi Anketi

Katılımcılardan araştırma ile ilgili bilgi almak üzere, araştırmacı tarafından hazırlanmış, 15 seçenekli sorudan oluşan bir soru listesidir.

Algılanan Anne –Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Gençlerin algılamalarına göre anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları hakkında bilgi elde etmek amacı ile Bilal (1984:48-53) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 25'i demokratik, 25'i otoriter anne-baba tutumuna örnek olabilecek davranışları ifade eden toplam 50 madde bulunmaktadır. ABTÖ, anne-babanın demokratik veya otoriter olarak algılanışına göre iki ayrı puan veren bir ölçektir. Buna göre ölçekte dört tür anne-baba tutumu belirlenebilir. Bunlar;

1. Anne ve Baba Otoriter Tutumlu
2. Anne ve Baba Demokratik Tutumlu
3. Anne Demokratik, Baba Otoriter Tutumlu
4. Anne Otoriter, Baba Demokratik Tutumlu

şeklindedir.

KATILIMCILARIN ANNELERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARINI DEĞERLENDİRMELERİ

Araştırmamıza katılan 448 gençten 443'ü annelerin çocuk yetiştirmesine dair tutumlarını değerlendirmişlerdir. Katılımcıların %61'i (270 katılımcı) annelerini otoriter olarak değerlendirirken, diğerleri demokratik olarak değerlendirmişlerdir.

Bu değerlendirme katılımcıların yaşlarına, cinsiyetlerine, Almanya'da yaşama sürelerine, aileleriyle birlikte kalıp kalmamalarına, annelerinin Almanya'da yaşama sürelerine, annelerinin ve babalarının eğitim seviyelerine, katılımcıların çalışıp çalışmamalarına, Türkçe ve Almanca bilme düzeylerine bağlı olarak incelenmiştir.

Katılımcıların Yaşları İle Annelerinin Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Anne tutumlarının gençler tarafından değerlendirilmesi yaşlarına göre değişmektedir. Anne tutumları, araştırmamıza katılanlarca genel olarak otoriter olarak değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 15-17 yaşları arasındaki gençler annelerini otoriter olarak değerlendirirken daha üst yaşlardakiler daha demokratik tutumlu olarak değerlendirilmektedirler. Bununla birlikte yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 15-17 yaşları arasındaki gençler annelerini otoriter olarak değerlendirirken daha üst yaşlardakiler daha demokratik tutumlu olarak değerlendirilmektedirler. Yaşlarla anne tutumlarını değerlendirme arasındaki farklılaşmayı belirlemek üzere yapılan varyans analizinde bu (Anova) farklılık $p < .004$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Katılımcıların Alman Vatandaşı Olup Olmamaları İle Annelerinin Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Araştırmaya katılan gençlerin anne tutumlarını değerlendirmesi Alman vatandaşı olup olmadıklarına göre incelendiğinde, Alman vatandaşı olanların annelerini, olmayanlara göre daha otoriter olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan bağımsız grup t testine göre de bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Katılımcıların Aileleri İle Birlikte Yaşayıp Yaşamamalarına Göre Annelerin Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki İlişki

Katılımcıların annelerinin tutumlarının değerlendirilmesi, aileleri ile birlikte yaşayıp yaşamadıklarına göre incelendiğinde, aileleri ile yaşamayan gençlerin annelerini daha az otoriter olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan bağımsız grup t testine göre bu ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür.

Annelerinin Eğitim Seviyeleri İle Katılımcıların Annelerinin Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Gençlerin annelerini çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmeleri, annelerinin eğitim seviyelerine göre ilişki göstermektedir.

Ancak yapılan varyans analizinde bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Babalarının Eğitim Seviyeleri İle Katılımcıların Annelerinin Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Gençlerin annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmeleri, babalarının eğitim seviyelerine göre ilişki vardır. Babalarının eğitim seviyeleri arttıkça, çocuklar annelerinin tutumlarını daha az otoriter olarak değerlendirmektedirler.

Çocukların değerlendirmelerine göre babalarının eğitim düzeyleri ile anne tutumları arasındaki farklılığı test etmek üzere yapılan varyans analizinde $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

KATILIMCILARIN BABALARININ ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARINI DEĞERLENDİRMELERİ

Araştırmaya katılan 448 gençten 433'ü babalarının çocuk yetiştirmelerine dair tutumlarını değerlendirmişlerdir.

Katılımcıların %53'ü (237) katılımcı babalarının "otoriter" tutumlu, %44'ü de (198) katılımcı "demokratik" tutumlu olarak değerlendirilmiş, geri kalan 13 katılımcı (%3) ayrılık veya ölüm sebebi ile babalarını tanımadıklarından tutum ölçeğini cevaplandırmamışlardır.

Bu değerlendirme katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına, Alman vatandaşı olup olmadıklarına, katılımcıların aileleri ile birlikte kalıp kalmadıklarına, babalarının Almanya'da kalış sürelerine, babalarının eğitim seviyelerine, katılımcıların çalışıp çalışmadıklarına, kaç yıl okula gittiklerine, en son hangi okulda okuduklarına, Türkçe bilme seviyelerine ve Almanca bilme seviyelerine bağlı olarak incelenmiştir.

Katılımcıların Yaşları İle Babalarının Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Baba tutumlarının gençler tarafından değerlendirilmesi yaşlarına göre değişmektedir. Araştırmaya katılan gençler, baba tutumlarını yarı yarıya otoriter olarak değerlendirmekle birlikte, yaşları büyüdükçe babaların, daha demokratik olarak değerlendirmişlerdir.

Yapılan varyans analizi sonunda 15-17 yaşları arasındaki gençlerin özellikle 21 ve daha üst yaştakilere göre babalarını istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde otoriter olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Yaşları 21 ve daha üstü olan katılımcılar babalarını 15-17 yaşlarındaki katılımcıların aksine demokratik tutumlu olarak değerlendirilmektedirler.

Katılımcıların Alman Vatandaşı Olup Olmadıkları İle Babalarının Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Araştırmaya katılan gençlerin baba tutumlarını değerlendirmeleri Alman vatandaşı olup olmadıklarına göre incelendiğinde, Alman vatandaşı olanların baba tutumlarını, diğerlerine göre daha az otoriter olarak değerlendirdikleri tespit edilmiş, yapılan bağımsız grup t testine göre de bu ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların Aileleri İle Birlikte Yaşayıp Yaşamadıklarına Göre Baba Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Araştırmaya katılan gençlerin baba tutumlarını değerlendirmeleri aileleri ile birlikte yaşayıp yaşamadıklarına göre incelendiğinde, aileleri ile birlikte kalmayan gençlerin babalarını daha az otoriter olarak değerlendirdikleri, yapılan bağımsız grup t testine göre de bu ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür.

Babalarının Eğitim Seviyeleri İle Katılımcıların Babalarının Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Gençlerin babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını algılamaları, onların eğitim seviyelerine göre farklılaşmaktadır. Babaların eğitim seviyeleri arttıkça, çocukları onların tutumlarını daha demokratik olarak değerlendirmektedirler

Algılanan baba tutumları puanlarının babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan varyans analizinde $p < .000$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Çalışıp Çalışmadıkları İle Babalarının Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Araştırmaya katılan gençlerin babalarının tutumlarını değerlendirmeleri, onların gelir getiren bir işte çalışıp çalışmadıklarına göre değişmektedir .

Gelir getiren bir işte çalışanlar, babalarını daha az otoriter olarak değerlendirmektedirler. Ancak, yapılan bağımsız grup t testine göre bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Katılımcıların Kaç Yıl Okula Gittikleri İle Baba Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Farklılık

Katılımcıların eğitim seviyesi ile baba tutumlarını değerlendirmeleri arasında fark vardır. Katılımcı gençlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe baba tutumlarını değerlendirmeleri de otoriter tutumdan demokratik tutuma doğru anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

KATILIMCILARIN HEM ANNE, HEM DE BABALARININ TUTUMLARINI BİRLİKTE DEMOKRATİK VEYA OTORİTER OLARAK DEĞERLENDİRMELERİ

Anne ve babanın tutumlarının birlikte değerlendirilmesi, diğer iki tutum ihmal edilerek yalnızca otoriter ve demokratik tutumlar açısından ele alınmış ve katılımcıların yaşları, anne ve babanın eğitim düzeyi, Almanca bilme düzeyi, katılımcının Türkçe'yi bilme seviyesi, Alman vatandaşı olup olmadığı ve kaç yıldır Almanya'da yaşadığı değişkenlerine bağlı olarak incelenmiştir.

Katılımcıların cinsiyetleri, Almanya'da kalış süreleri, Alman vatandaşı olup olmamaları, annelerinin ve babalarının Almanya'da kalış süreleri ve Türkçe bilme düzeyleri ile anne-baba tutumların değerlendirmeleri arasında bir bağımlılık bulunamamıştır

Yukarıda görüldüğü gibi katılımcıların neredeyse yarısı (%48.7'si) hem annelerini, hem de babalarını otoriter tutumlu olarak değerlendirmişlerdir. Anne ve babalarını demokratik tutumlu olarak değerlendirenlerin oranı %34.4'de kalmıştır. Annenin demokratik, babanın otoriter tutumlu olarak değerlendirilmesi %8, annenin otoriter, babanın demokratik tutumlu olarak değerlendirilmesi %8.9'dur.

Katılımcıların Yaşları İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki Bağımlılık

Katılımcıların yaşları 15-17, 18-20 ve 21 ve üstü olarak gruplandırıldığında, 15-17 yaşlarındaki gençlerin anne-baba tutumlarını daha çok otoriter algılama eğiliminde oldukları, 21 ve üstü yaşlarda ise anne ve babayı demokratik görme oranının arttığı görülmektedir. Yaşla anne baba tutumları arasındaki bağımlılık $p < .000$ düzeyinde anlamlıdır.

Katılımcıların Anne- Baba Tutumlarını Değerlendirmeleri İle Babalarının Eğitim Seviyeleri Arasındaki Bağımlılık

Babalarının eğitim seviyeleri ile katılımcıların anne-baba tutumları demokratik veya otoriter olarak algılamaları arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir bağımlılık vardır.

Babaların eğitim seviyeleri yükseldikçe katılımcıların anne-babalarını demokratik olarak algılama oranları artmaktadır. Babaları ilköğretim mezunu

olanların %37'si anne-babalarını demokratik tutumlu olarak algılamakta, babaları üniversite mezunu olanlarda bu oran %82'ye yükselmektedir.

Buna karşılık babaların eğitim seviyeleri yükseldikçe anne-babalarının tutumlarını otoriter olarak algılama oranları da anlamlı bir şekilde düşmektedir. Babaları ilköğretim ve daha az eğitilmiş olanların %63'ü anne-babalarını otoriter olarak görürken babaları üniversite mezunu olanlarda bu oran %2'ye düşmektedir.

Anne eğitimi ile katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumları arasında babalarınkine benzer bir bağımlılık olmakla beraber istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Katılımcıların Almanca Bilme Düzeyleri İle Anne-Baba Tutumlarını Değerlendirmeleri Arasındaki Bağımlılık

Katılımcıların Almanca bilme düzeyleri ile anne-baba tutumlarını demokratik olarak algılama arasında, anlamlı bir bağımlılık bulunmuştur. Katılımcıların Almanca bilme seviyeleri yükseldikçe anne ve baba tutumları daha demokratik olarak değerlendirilmiştir.

KATILIMCILARIN ANNELERİNİN VE BABALARININ ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARINI DEĞERLENDİRMELERİ İLE İLGİLİ SONUÇLARININ TARTIŞILMASI

Katılımcıların anne/babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmeleri belirli değişkenler açısından incelenmiş ve katılımcıların %61'i annelerini, %53'ü babalarını otoriter olarak değerlendirmiştir. Anne-babalarının her ikisini de birlikte otoriter olarak değerlendiren katılımcıların oranı %48.7'dir. Bununla birlikte anne ve babalarının her ikisini de demokratik olarak değerlendirenlerin oranı %34.4'de kalmıştır.

Anne ve babaların otoriter bir tutum gösterdiği ailelerde çocuklar daha çok baskı ve disiplin altında yetiştirilmekte ve çocuğa daha az eşitlikçi davranılmaktadır. Otoriter tutum sergilenen ev ortamlarında daha çok büyükten küçüğe yönelik tek yönlü iletişim olmaktadır. Anne ve babalar çocuklarının duygu ve düşüncelerini dinlememekte, onlara kendilerini değerli bulmalarını sağlayacak şekilde davranılmamaktadır. Otoriter davranılan evlerde esnek olmayan katı düşünceler sergilenir. Bu şekilde yetiştirilen çocuklar tek yönlü ve katı düşünen ve esnek düşünmeyen bireyler olarak yetişebilirler. Otoriter davranılan evlerde çocuklara söz hakkı verilmemekte, onları söz dinleyen ve ana-babaya itaat eden bireyler olmaları öğütlenmektedir.

Katılımcıların yaşları ile annelerinin ve babalarının tutumlarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Anne ve

babalarının tutumlarının gençler tarafından değerlendirilmesi yaşlara göre değişmektedir. Genel olarak katılımcılar annelerin ve babaların tutumlarını otoriter olarak değerlendirmekle birlikte, bu değerlendirme anlamlı şekilde katılımcıların yaşlarına göre otoriter tutum değerlendirilmesinden, demokratik tutum değerlendirilmesine doğru kaymaktadır. 15-17 arasındaki 321 katılımcı annelerinin ve babaların tutumlarını otoriter olarak değerlendirirken 18-20 yaş grubundaki gençler annelerini ve babalarını daha az otoriter olarak değerlendirmişler; 21 ve üst yaştaki katılımcılar ise anne ve babalarının tutumlarını önceki yaş grubundakilerden farklı olarak demokratik olarak nitelendirmişlerdir.

15-17 yaş grubundaki katılımcıların büyük bir çoğunluğu anne-babaları ile birlikte yaşayan, ergenliğin ortalarında olan ve daha 8,9 ve 10 uncu sınıflarda okuyan gençlerdir. Bu yaşlardaki gençlerin anneleri ve babalarını daha baskıcı ve otoriter olarak görmelerinin açıklanabilir nedenleri vardır. Almanya'daki Türk kökenli anneler ve babalar bu yaştaki kız ve erkek çocuklara karşı daha kontrollü ve baskıcı davranarak muhtemelen onları karşı karşıya kalacakları çevresel etkilere karşı korumak istemektedir. 15-17 yaşları gençlerin bağımsızlık arzularının arttığı ve özgürce davranmak istedikleri yaşlardır. Bu nedenlerle 15-17 yaşlarındaki katılımcılar annelerini ve babalarını daha üst yaştakilere göre daha otoriter olarak değerlendirmiş olabilirler. Ergenlerin yaşları büyüdükçe ailelere bağımsızlıkları azalmakta, günlük yaşamlarında daha yetişkin gibi davrandıklarından anne-babanın çocuklarına karşı müdahalesi azalmakta ve bu yüzden 21 ve daha üst yaştaki gençler annelerini ve babalarını demokratik olarak görmektedirler.

Kız ve erkek katılımcılardan oluşan her iki grupta her ikisi de annelerini ve babalarını otoriter olarak değerlendirmektedir. Erkek katılımcılar annelerini ve babalarını daha otoriter olarak değerlendirmekle birlikte cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Katılımcıların Alman vatandaşı olup olmamalarına göre anne tutumlarını değerlendirmeleri incelenmiş ve Alman vatandaşı olan Türk gençlerinin Alman vatandaşı olmayanlara göre annelerini ve babalarını daha az otoriter olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Bununla birlikte bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Aileleri ile birlikte yaşayıp yaşamadıklarına göre katılımcıların anne ve babalarının tutumlarını değerlendirmeleri incelendiğinde aileleri ile yaşamayan gençlerin annelerini ve babalarını daha az otoriter olarak değerlendirdikleri, ancak bu sonucun da istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Babalarının eğitim seviyeleri ile katılımcıların annelerinin ve babalarının tutumlarını değerlendirmeleri arasında bir ilişki vardır. Babaların eğitim

seviyeleri yükseldikçe katılımcılar annelerini ve babalarını daha az otoriter olarak değerlendirmektedirler. Annelerin eğitim seviyeleri yükseldikçe, aynı şekilde katılımcılar annelerini daha az otoriter olarak değerlendirmekle birlikte bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bununla birlikte katılımcıların babalarının eğitim seviyeleri ile baba tutumlarını değerlendirmeleri arasındaki farklılığa bakıldığında; babaların eğitim seviyeleri arttıkça, çocuklarının onların tutumlarını daha demokratik olarak değerlendirdikleri, bu ilişkinin de anlamlı olduğu bulunmuştur.

Baba ve annenin eğitimi yükseldikçe anne ve babalık tutumlarında daha az baskıcı ve otoriter oldukları ve daha çok demokratik tutum sergiledikleri ilgili birçok araştırmalarda işaret edilen bir sonuçtur.

Katılımcıların çalışıp çalışmadıkları ile annelerin tutumlarını değerlendirmeleri arasında, çalışanlara göre annelerin daha az otoriter tutum sergilediği yönünde bir fark olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bununla birlikte, babalarının eğitim seviyeleri ile katılımcıların annelerinin ve babalarının tutumlarını değerlendirmeleri arasında bir ilişki vardır. Babalarının eğitim seviyeleri yükseldikçe katılımcılar anne ve babalarını daha az otoriter olarak değerlendirmektedirler. Annelerin eğitimin seviyeleri yükseldikçe, aynı şekilde katılımcılar annelerini daha az otoriter olarak değerlendirmektedir ancak bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bununla birlikte gelir getiren bir işte çalışan katılımcılar babalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha az otoriter olarak değerlendirmektedirler. Çalışan gençlerin ailelerine ekonomik bakımdan bağımlı olmadıklarından dolayı aileleri tarafından daha yetişkin gibi algılanabilirler ve katılımcıların baba tutumlarını değerlendirmeleri bundan etkilenmiş olabilir.

Katılımcıların okula kaç yıl gittikleri ile baba tutumlarını değerlendirmeleri arasında ters yönlü, ama anlamlı bir farklılık vardır. Katılımcı gençlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe babalarını daha demokratik olarak değerlendirmektedirler. Aynı şekilde katılımcıların okudukları okulların seviyeleri yükseldikçe, babalarını daha demokratik olarak değerlendirmektedirler. Hauptschule'de okuyan katılımcılar, Gesamtschule ve Gymnasium'da okuyanlara göre babalarını daha otoriter olarak değerlendirmişlerdi. Anne ve babanın eğitim seviyeleri ile Çocuklarındaki arasında doğrudan bir ilişki vardır. Anne ve babanın eğitim seviyesinin yükseldikçe çocuklarındaki de yükselmektedir. Anne ve babanın eğitim seviyelerinin yüksekliği ev içinde ve çocukları ile olan ilişkilerinde ebeveynin daha eşitlikçi ve demokratik davranmasını sağlayan göstergelerden biridir.

KATILIMCILARIN ANNE VE BABALARINI BİRLİKTE DEMOKRATİK VEYA OTORİTER OLARAK DEĞERLENDİRMELERİ İLE İLGİLİ SONUÇLARIN TARTIŞILMASI

Bu bölümde Katılımcıların anne ve babalarının her ikisinin de birlikte demokratik veya otoriter olarak değerlendirmeleri ile ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Daha önce ayrı ayrı incelenen anne ve baba tutumlarını değerlendirme sonuçlarında olduğu gibi 15-17 yaşlarındaki katılımcılar hem anne, hem de babalarını daha çok otoriter olarak değerlendirirken 21 ve üstü yaşlarda ise anne ve babalarını demokratik olarak görme sıklığı anlamlı bir şekilde artmaktadır. Daha önce benzer sonuçlarda yapılan açıklama ve yorumlara paralel olarak, 21 ve üstü yaşlarda yetişkin sorumluluğu alan, yetişkin gibi davranan gençlere karşı anne ve babalarının daha eşitlikçi ilişkiler içinde olması doğal görünmektedir.

15-17 yaşları gençlerin büyüme gelişme, bağımsız ve özgür ilişkiler kurma kendini başkalarını tanıma çağıdır (Kulaksızoğlu,2000) . Bu dönemdeki gencin talepleri farklılıklar gösterebilir. Anne ve babanın bu yaştaki çocuklarına daha baskılı ve otoriter davranmasının arkasında genci çevreden gelecek tehlikelere karşı koruma arzusu da yatmaktadır. Geleneksel Türk çocuk yetiştirme tutumlarındaki bu koruma, kollama ve yön verme arzusu anne-baba ile çocuk arasında zıtlamalara ve çatışmalara sebep olmaktadır.

Katılımcılar babalarının eğitim seviyeleri yükseldikçe hem aneelerini hem de babalarını daha demokratik olarak değerlendirirken, otoriter olarak değerlendirme oranları da düşmektedir. Daha önce ebeveyn eğitimi ile ebeveyn tutumları arasındaki benzer bulgulara yapılan açıklamalar burada da yapılabilir. Demokratik ve eşitlikçi olma ile eğitilmiş olma arasında çok yakın bir bağımlılık vardır. Eğitilmiş olma, bireyler arası ilişkilerde sosyal olarak duyarlı olma, problem çözme, olayları değerlendirirken en uygun olana karar verme, doğru ve eşitlikçi davranma, karşısındakinin ihtiyaçlarını ve duygularını doğru değerlendirme, iyi ve olumlu ilişkiler kurabilme, çocuk-ebeveyn ilişkilerinde çocukların gelişim seviyelerine göre davranma gibi bilgi ve becerilere sahip olma anlamına gelir.

Katılımcıların kendi değerlendirmelerine göre Almanca bilme seviyeleri yükseldikçe, anne ve babalarının tutumlarını demokratik olarak algılamaları da yükselmektedir. Almanca'yı çok iyi bildiğini söyleyenler arasında anne ve babalarını demokratik tutumlu olarak değerlendirenlerin oranı, Almanca'yı orta ve altında bilenlerin değerlendirmelerine göre anlamlı derecede yüksektir.

Almanca'yı çok iyi bilme eğitim düzeyi ile ve Almanya'da kalma süresi ile yakından ilgilidir. Uzun süredir Almanya'da kalanların aile içi ilişkileri yaşadıkları kültürel ortamlardan etkilenmiş olabilir.

ÖNERİLER

Yukarıdaki sonuç ve tartışmaların ışığında aşağıdaki öneriler sıralanabilir.

Yurt dışında yaşayan Türk asıllı toplulukların buldukları toplumda kimliklerini kaybetmeden uyum içinde yaşamaları için sürdürülebilir bir plana ve stratejilere sahip olması gerekir. Yurt dışında yaşayan Türk ailelerindeki yapısal değişimlerin araştırılması ve ailelerin maruz kaldıkları kültürel değişimlerin izlenmesi ve ailelere eğitim verilmesi bu politikanın gereğidir. Bu nedenle Almanya'daki Türk Ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarında ve aile yapılarında ortaya çıkan değişimlerin araştırılmasına ihtiyaç vardır.

Almayandaki Türklerin uzun vadede varlığının devamı aile yapılarının güçlü olmasına ve anne-baba davranışlarındaki tutarlılığa da bağlıdır. Almanya'daki Türk aileleri için çocuk yetiştirme tutumları, çocuk gelişimi ve eğitimi, Türk kültürü gibi konuları anlatarak, bir yetişkin eğitimi olan anne-baba okullarının açılmasında Türk dernekleri de sorumluluk almahdır.

Almanya'da ve Türlerin yaşadığı diğer ülkelerde çalışan elçilik mensupları ve Eğitim Ateşesi Türk ailelerinin eğitimi için toplum ilgilerini harekete geçirebilir. Böylelikle aileler iki kültür arasındaki daha kolay olumlu sentezler kurabilir ve toplumsal uyumların sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Bilal, G. **Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Çocuklarının Uyum Düzeylerine Etkisi**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984
- Daresh, Hossan, B. **"The Authoritarian Family and Its Adolescents"** Canadian Psychiatry Association Journal, Vol: 23,87, Ottawa, 1978.
- Goldenberg, Andreas. **"Kuzey Ren Vestfalya Eyaletlerinde Türk Gençliği."** Türkiye ve Avrupa'da Gençlik TDV-Türk Demokrasi Vakfı, Konrad Adenauer Vakfı Ankara. 2000.
- Kulaksızoğlu, Adnan. **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul : Remzi Kitabevi, 2000
- Özendir, Hüseyin, **Türk Çocuklarının Eğitimi**, Köln: Önel Verlags, 1999.

Sprinthall, N.A., Collins., W.A. **Adolescent Psychology**, New York: Rondon House, 1984.